

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความตระหนัก และจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน สำหรับระบบประปาชนบทของประชาชนในหมู่บ้านจ้ง หมู่ 4 ต. พุงกว้าว อ. เมืองปาน จ. ลำปาง โดยการใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 66 ครัวเรือน ซึ่งผลการศึกษาจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน
- ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำของหัวหน้าครัวเรือน
- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- ความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน สำหรับระบบประปาชนบท
- จิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน สำหรับระบบประปาชนบท
- ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนัก และจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน สำหรับระบบประปาชนบท

4.1 ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน

4.1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 ส่วนเพศหญิง มีจำนวน 24 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.4 เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้ดำเนินการศึกษากำหนดว่า เป็นผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านเป็นเจ้าบ้าน ซึ่งส่วนน้อยเป็นเพศหญิง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. หญิง	24	36.4
2. ชาย	42	63.6
รวม	66	100.0

4.1.2 อายุ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี มีมากที่สุด จำนวน 28 คน หรือร้อยละ 42.4 รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ 41 – 50 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 ถัดมา

ได้แก่ ช่วงอายุ 51 – 60 ปี มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 ส่วนช่วงอายุ 21 – 30 ปี และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนเท่ากัน คือ 6 คน หรือร้อยละ 9.1 และอายุต่ำกว่า 20 ปีมีน้อยที่สุด คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 คือ อายุ 18 ปี 1 คน และ 19 ปี 1 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่แยกออกมาสร้างครอบครัวใหม่จากครอบครัวเดิม เพื่อต้องการสร้างฐานะและความมั่นคง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 20	2	3.0
2. 21 - 30	6	9.1
3. 31 - 40	28	42.4
4. 41 - 50	15	22.7
5. 51 - 60	9	13.6
6. 60 ปีขึ้นไป	6	9.1
รวม	66	100.0

4.1.3 ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้เรียน – ป. 6 มีจำนวน 49 คน หรือร้อยละ 74.2 ตั้งแต่ ม.4 หรือเทียบเท่าขึ้นไปจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และม.1 – ม.3 หรือเทียบเท่ามีจำนวน 4 คน หรือร้อยละ 6.1 สำหรับหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาค่อนข้างน้อยเนื่องจากมักจะมีพี่น้องหลายคนและฐานะไม่ดี จึงขาดโอกาสในการศึกษาในระดับสูง ประกอบกับครอบครัวมีอาชีพทำการเกษตร จึงต้องให้ลูกออกจากโรงเรียนมาช่วยทำงาน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่ได้เรียน - ป.6	49	74.2
2. ม.1 - ม.3 หรือเทียบเท่า	4	6.1
3. ตั้งแต่ ม.4 หรือเทียบเท่าขึ้นไป	13	19.7
รวม	66	100.0

4.1.4 อาชีพ พบว่า หัวหน้าครัวเรือน มีอาชีพค้าขาย/รับจ้างมากที่สุด จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคืออาชีพเป็นเกษตรกร 27 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 อาชีพรับราชการ 2 คน ร้อยละ 3.0 และเป็นแม่บ้าน 1 คน ร้อยละ 1.5 ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากมีอาชีพรับจ้างเนื่องจากมีระดับการศึกษาค่อนข้างน้อย และงานในหมู่บ้านค่อนข้างหายาก จึงนิยมเข้าไปประกอบอาชีพรับจ้างในตัวเมือง ส่วนหัวหน้าครัวเรือน ที่เป็นแม่บ้านเนื่องจากมีชื่อเป็นเจ้าของบ้านในทะเบียนบ้าน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกร	27	40.9
2. ค้าขาย / รับจ้าง	36	54.5
3. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	2	3.0
4. แม่บ้าน	1	1.5
รวม	66	100.0

4.1.5 การมีตำแหน่งในหมู่บ้าน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งในหมู่บ้าน โดยมีจำนวน 49 คน หรือร้อยละ 74.2 สำหรับหัวหน้าครัวเรือนที่มีตำแหน่งในหมู่บ้านมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 โดยแบ่งออกเป็นกรรมการหมู่บ้าน 6 คน หรือร้อยละ 9.1 เป็นหัวหน้าคุ้ม (กลุ่ม) บ้าน 5 คน หรือร้อยละ 7.6 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และที่ปรึกษาประจำหมู่บ้าน อย่างละ 2 คน หรือร้อยละ 3.0 เป็นผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. อย่างละ 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.5 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่มีตำแหน่งส่วนหนึ่ง มีการศึกษาสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือน ที่ไม่มีตำแหน่ง หรือมีละนั้นก็เป็นเจ้าของกิจการส่วนตัวและมีเวลาให้กับชุมชน ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีตำแหน่ง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละ ของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามตำแหน่งในหมู่บ้าน

ตำแหน่งในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีตำแหน่ง	49	74.2
2. มีตำแหน่ง	17	25.8
เป็น 2.1 ผู้ใหญ่บ้าน	1	1.5
2.2 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	2	3.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตำแหน่งในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
2.3 สมาชิก อบต.	1	1.5
2.4 ที่ปรึกษาประจำหมู่บ้าน	2	3.0
2.5 กรรมการหมู่บ้าน	6	9.1
2.6 หัวหน้าคุ้ม(กลุ่ม) บ้าน	5	7.6
รวม	66	100.0

4.1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ในหมู่บ้านมีจำนวน 42 คน หรือร้อยละ 63.6 และที่เป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 24 คน หรือร้อยละ 36.4 โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจ และกลุ่มเยาวชน ซึ่งทำหน้าที่ในกลุ่มเป็นสมาชิก 12 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 เป็นกรรมการ 9 คน หรือร้อยละ 13.6 เป็นประธาน 2 คน หรือร้อยละ 3.0 และเป็นที่ปรึกษา 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.5 โดยหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มมักจะต้องเป็นผู้ที่มีเวลาให้กับชุมชน ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ซึ่งส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างและทำการเกษตร รายละเอียดตามที่ได้แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน

สมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เป็นสมาชิก	42	63.6
2. เป็นสมาชิก	24	36.4
ทำหน้าที่ 2.1 ประธาน	2	3.0
2.2 ที่ปรึกษา	1	1.5
2.3 กรรมการ	9	13.6
2.4 สมาชิก	12	18.2
รวม	66	100.0

4.2 ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ

4.2.1 ลักษณะความรู้ เมื่อจำแนก ตามรายข้อคำถามที่มีผู้ตอบถูกเรียงจากมากไปน้อย พบว่า

- น้ำที่มีกลิ่นและสีผิดปกติ เป็นตัวชี้บ่งบอกได้อย่างหยาบๆ ว่าคุณภาพน้ำนั้น ไม่เหมาะต่อการนำมาบริโภค ตอบถูก ร้อยละ 100.0
- คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำผิวดินขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมในน้ำเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมของมนุษย์ ตอบถูก ร้อยละ 97.0
- คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำใต้ดินมักจะมีคุณภาพดีกว่าน้ำผิวดิน ตอบถูก ร้อยละ 95.5
- การใช้ปุ๋ย และยาฆ่าแมลงในการเกษตรบริเวณแหล่งน้ำ ไม่สามารถทำให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำนั้นเลวลง เพราะไม่ได้แพร่กระจายลงสู่แหล่งน้ำนั้นโดยตรง ตอบถูก ร้อยละ 92.4
- น้ำที่มีสารละลายเหล็กปนอยู่ (น้ำฮาก) หากนำมาหุงข้าวจะทำให้ข้าวบูดเร็วและซักเสื้อผ้าไม่สะอาด ตอบถูก ร้อยละ 90.9
- น้ำที่มีไขมันลอยอยู่บนผิวน้ำ ซึ่งเกิดจากเศษอาหาร หากทิ้งไว้จะมีกลิ่นเหม็น และคุณภาพน้ำเลวลง ตอบถูก ร้อยละ 90.9
- น้ำกระด้างทำให้เปลือกสบู่ และผงซักฟอก เนื่องจากทำให้เกิดฟองน้อย ตอบถูก ร้อยละ 81.8
- น้ำที่มีปริมาณแบคทีเรียและโลหะหนัก เช่น ตะกั่ว ปรอท แมงกานีส สามารถทำการบริโภคได้ โดยผ่านการต้มเพื่อฆ่าเชื้อโรค ตอบถูก ร้อยละ 45.5
- แหล่งน้ำที่มีขยะ หรือสิ่งสกปรกปนเปื้อน ถ้ามีเพียงจำนวนเล็กน้อยและไม่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ก็จะไม่ทำให้คุณภาพน้ำทั้งหมดเลวลงได้ ตอบถูก ร้อยละ 43.9
- น้ำใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เป็นน้ำที่มีคุณภาพดี เนื่องจากสะอาดบริสุทธิ์สามารถทำการบริโภคได้ ตอบถูก ร้อยละ 40.9

สำหรับข้อคำถาม ที่หัวหน้าครัวเรือนตอบถูกมากที่สุด คือ น้ำที่มีกลิ่นและสีผิดปกติเป็นตัวชี้บ่งบอกได้อย่างหยาบๆ ว่าคุณภาพน้ำนั้น ไม่เหมาะต่อการบริโภค โดยตอบถูกทุกคนอาจเป็นเพราะความรู้จากประสบการณ์ ในอดีตและความเชื่อของหัวหน้าครัวเรือนเองที่รับรู้และเชื่อว่า น้ำสะอาดอย่างน้อยน่าจะใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส ซึ่งเป็นตัวชี้บ่งบอกว่ามีมลพิษเจือปนอยู่น้อยทำให้ปลอดภัยจากการนำน้ำนั้นมาบริโภค ซึ่งน้ำที่มีกลิ่นและสีผิดปกติไป ก็แสดงว่าน่าจะมีสิ่งเจือปนในน้ำและไม่น่าจะนำมาบริโภค รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน ที่ตอบคำถามถูกเป็นรายชื่อ

ข้อคำถาม	ตอบถูก	
	จำนวน	%
1. คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำใต้ดินมักจะมีคุณภาพดีกว่าน้ำผิวดิน	63	95.5
2. คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำผิวดินขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมในน้ำเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์	64	97.0
3. น้ำที่มีกลิ่นและสีผิดปกติ เป็นตัวชี้บ่งได้อย่างหยาบๆ ว่าคุณภาพน้ำนั้นไม่เหมาะต่อการนำมาบริโภค	66	100
4. น้ำใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เป็นน้ำที่มีคุณภาพดี เนื่องจากสะอาดบริสุทธิ์ สามารถนำมาบริโภคได้	27	40.9
5. น้ำที่มีไขมันลอยอยู่บนผิวน้ำ ซึ่งเกิดจากเศษอาหาร หากทิ้งไว้จะมี กลิ่นเหม็น และคุณภาพน้ำเลวลง	60	90.9
6. แหล่งน้ำที่มีขยะหรือสิ่งสกปรก ปนเปื้อน ถ้ามีเพียงจำนวนเล็กน้อย และไม่ มีจำนวนเพิ่มขึ้น ก็จะไม่ทำให้คุณภาพน้ำทั้งหมด เลวลงได้	29	43.9
7. การใช้ปุ๋ย และยาฆ่าแมลงในการเกษตรบริเวณแหล่งน้ำ ไม่สามารถทำให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำนั้นเลวลง เพราะ ไม่ได้แพร่กระจายลงสู่แหล่งน้ำนั้นโดยตรง	61	92.4
8. น้ำที่มีปริมาณแบคทีเรีย และ โลหะหนัก เช่น ตะกั่ว พรอท แมงกานีส สามารถนำมาบริโภคได้ โดยผ่านการต้มเพื่อฆ่าเชื้อโรค	30	45.5
9. น้ำที่มีสารละลายเหล็กปนอยู่ (น้ำฮาก) หากนำมาหุงข้าวจะทำให้ข้าวบูดเร็ว และซักเสื้อผ้าไม่สะอาด	60	90.9
10. น้ำกระด้างทำให้ปลีองสนุ่และผงซักฟอก เนื่องจากทำให้เกิดฟองน้อย	54	81.8

4.2.2 ระดับความรู้ จากการศึกษพบว่า หัวหน้าครัวเรือน มีระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ ในระดับมาก มีมากที่สุด โดยมีจำนวน 44 คน หรือร้อยละ 66.7 รองลงมาได้แก่ ระดับความรู้ปาน กลางมี 20 คน หรือร้อยละ 30.3 และระดับความรู้น้อยมี 2 คน หรือร้อยละ 3.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.8182 จากคะแนนสูงสุด 10 คะแนน ซึ่งถือว่ามีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำอยู่ในระดับมาก คะแนนต่ำสุด 3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.7268

อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือน ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำมาก ได้รับรู้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องมลพิษน้ำจากสื่อต่างๆ โดยเฉพาะจากโทรทัศน์ รวมทั้งบางส่วนจาก อสม. หรือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และจากประสบการณ์ ของหัวหน้าครัวเรือนเอง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
มาก (6.7-10.0 คะแนน)	44	66.7
ปานกลาง (3.4- 6.6 คะแนน)	20	30.3
น้อย (0-3.3 คะแนน)	2	3.0
รวม	66	100.0

คะแนนเฉลี่ย = 7.8182 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.7268 คะแนนสูงสุด = 10 คะแนน คะแนนต่ำสุด = 3 คะแนน คะแนนเต็ม = 10 คะแนน

4.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ โดยการจำแนกตามสื่อทั้ง 6 สื่อ คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเพื่อนบ้าน โดยสรุปในภาพรวม พบว่า ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 5 ครั้ง/สัปดาห์ มีการรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 13.6 รองลงมามีการรับรู้ทางเพื่อนบ้าน ร้อยละ 6.1 ส่วนความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 3 – 4 ครั้ง/สัปดาห์ มีการรับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 34.9 รองลงมามีการรับรู้จากเพื่อนบ้านร้อยละ 24 สำหรับความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 2 ครั้ง/สัปดาห์ มีการรับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 25.8 รองลงมามีการรับรู้จากหอกระจายข่าว ประจำหมู่บ้านร้อยละ 23.2 ส่วนความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีการรับรู้ข่าวสารจากหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านมากที่สุดร้อยละ 43.9 รองลงมามีการรับรู้จากวิทยุ ร้อยละ 39.1 สำหรับที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารเลยนั้น คือ หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด ร้อยละ 35.9 รองลงมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 31.1อาจเป็นเพราะโทรทัศน์มีทั้งภาพและเสียง และข่าวสารค่อนข้างทันเหตุการณ์ รวมทั้งรูปแบบการนำเสนอข่าวสารน่าสนใจ มากกว่าสื่อชนิดอื่นๆ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ในแต่ละประเภทของสื่อ

ประเภทของสื่อ	การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ					
	5 ครั้ง / สัปดาห์ ถึงทุกวัน	3-4 ครั้ง / สัปดาห์	2 ครั้ง / สัปดาห์	1 ครั้ง / สัปดาห์	ไม่เคยรับรู้	รวม
	%	%	%	%	%	%
1. โทรทัศน์	13.6	34.9	25.8	19.9	5.8	100.0
2. วิทยุ	3.3	14.9	19.9	39.1	22.8	100.0
3. หนังสือพิมพ์	3.5	19.9	17.9	22.8	35.9	100.0
4. หอกระจายข่าวฯ	2.0	15.7	23.2	43.9	15.2	100.0
5. เจ้าหน้าที่ของรัฐ	1.5	12.6	20.5	34.3	31.1	100.0
6. เพื่อนบ้าน	6.1	24.0	21.7	31.8	16.4	100.0

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อต่างๆ โดยการจำแนกตามประเด็นทางสิ่งแวดล้อม 6 ด้าน ได้แก่ น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ สารเป็นพิษ เช่น ยาปราบศัตรูพืช ขยะมูลฝอย การตัดไม้ทำลายป่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปว่าความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 5 ครั้ง/สัปดาห์ ถึงทุกวันมีการรับรู้ข่าวสาร เรื่อง การตัดไม้ทำลายป่ามากที่สุด ร้อยละ 8.8 รองลงมาเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 6.1 ส่วนความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 3 – 4 ครั้ง/สัปดาห์ มีการรับรู้ข่าวสาร เรื่อง การตัดไม้ทำลายป่ามากที่สุด ร้อยละ 25.0 รองลงมา เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 24.5 สำหรับความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 2 ครั้ง/สัปดาห์ มีการรับรู้ข่าวสาร เรื่อง การตัดไม้ทำลายป่าและสารเป็นพิษ เช่น ยาปราบศัตรูพืช มากที่สุดร้อยละ 23.2 รองลงมาเรื่องอากาศเป็นพิษ ร้อยละ 21.7 ส่วนความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีการรับรู้ข่าวสารเรื่อง น้ำเสียมากที่สุด ร้อยละ 37.4 รองลงมาเรื่อง อากาศเป็นพิษร้อยละ 34.1 ส่วนที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารเลยนั้น คือ หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสาร เรื่อง อากาศเป็นพิษมากที่สุดร้อยละ 31.1 รองลงมา เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 22.2 โดยหัวหน้าครัวเรือนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ การตัดไม้ทำลายป่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาก เนื่องจากมีการรณรงค์จากผู้นำชุมชนและหน่วยราชการ

ในเรื่องนี้เพราะเชื่อว่า การตัดไม้ทำลายป่าเป็นต้นเหตุ ของปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ และนอกจากป่าไม้จะทำให้เกิดความชุ่มชื้นแก่ดินและอากาศแล้วยังทำให้มีน้ำใช้จากแหล่งน้ำตม ๆ อย่างเพียงพอ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อต่างๆ แต่ละประเด็นทางสิ่งแวดล้อม

ประเด็นทางสิ่งแวดล้อม	การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อต่างๆ					
	5 ครั้ง / สัปดาห์ ถึงทุกวัน	3 - 4 ครั้ง / สัปดาห์	2 ครั้ง / สัปดาห์	1 ครั้ง / สัปดาห์	ไม่เคยรับรู้	รวม
	%	%	%	%	%	%
1. น้ำเสีย	4.3	18.7	19.7	37.4	19.9	100.0
2. อากาศเป็นพิษ	1.5	11.6	21.7	34.1	31.1	100.0
3. สารเป็นพิษฯ	3.5	19.5	23.2	33.9	19.9	100.0
4. ขยะมูลฝอย	5.8	22.7	20.5	31.3	19.7	100.0
5. การตัดไม้ฯ	8.8	25.0	23.2	28.8	14.2	100.0
6. การอนุรักษ์ฯ	6.1	24.5	20.7	26.5	22.2	100.0

4.3.1 ระดับการรับรู้ข่าวสารของหัวหน้าครัวเรือน จากผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีระดับการรับรู้ข่าวสารในระดับปานกลางมีมากที่สุด โดยมีจำนวน 37 คน หรือร้อยละ 56.1 รองลงมาได้แก่ การรับรู้ข่าวสารในระดับน้อย จำนวน 25 คนหรือร้อยละ 37.8 และระดับมากจำนวน 4 คนหรือร้อยละ 6.1 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.1667 จากคะแนนสูงสุด 109 คะแนน ซึ่งถือว่ามีความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 144 คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 24.0548 โดยสาเหตุที่ ส่วนมากหัวหน้าครัวเรือนมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางและน้อย อาจเป็นเพราะในชุมชนยังไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ในระดับที่รุนแรงมากนัก จึงทำให้มีการเลือกรับข่าวสารซึ่งข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมยังได้รับความสนใจในระดับที่ไม่มากนัก รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ระดับการรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
มาก (97 - 144 คะแนน)	4	6.1
ปานกลาง (48 - 96 คะแนน)	37	56.1
น้อย (0 - 47 คะแนน)	25	37.8
รวม	66	100.0

คะแนนเฉลี่ย = 56.1667 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 24.0548 คะแนนสูงสุด = 109 คะแนน คะแนนต่ำสุด = 8 คะแนน คะแนนเต็ม = 144 คะแนน

4.4 ความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

4.4.1 ลักษณะของความตระหนัก ในการศึกษาความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ผู้ศึกษาต้องกรณำเสนอผลการวิจัยในประเด็นที่หัวหน้าครัวเรือน ส่วนมากมีความตระหนักในเรื่องอะไร โดยการคะแนนของผู้ตอบตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไปจนถึงไม่เห็นด้วยมาหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนเฉลี่ยรายข้อ แล้วนำมาจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความตระหนักมาก ปานกลาง อยู่น้อย โดยเรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุดในแต่ละกลุ่ม ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

- 1) ระดับความตระหนักรายข้อในระดับมาก (2.67 - 4.00 คะแนน) มีดังนี้
  - ควรมิบพลงโทษแก่ผู้ลักลอบปล่อยของเสียลงสู่แหล่งน้ำดิบ มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.788 คะแนน
  - ควรมีการดูแลและป้องกันไม่ให้แหล่งน้ำดิบมีสิ่งปนเปื้อน เนื่องจากการอุปโภคบริโภคน้ำที่มีสิ่งปนเปื้อน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยโดยตรง มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.485 คะแนน
  - ควรแจ้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการควบคุมแหล่งน้ำทันทีที่หากพบว่ามีกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนในแหล่งน้ำดิบ มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.439 คะแนน
  - ควรมีการสำรวจสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งน้ำดิบ ซึ่งใช้เป็นแหล่งผลิตน้ำประปาอย่างสม่ำเสมอ มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.424 คะแนน
  - ในรอบปี ต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำดิบอย่างน้อย 1 ครั้ง มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.379 คะแนน

- การควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบจากน้ำผิวดิน มีความสำคัญมากกว่าการดูแลแหล่งน้ำดิบจากน้ำใต้ดินเนื่องจากง่ายต่อการปนเปื้อนมากกว่า มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.364 คะแนน
- การให้ความสำคัญต่อข้อมูลจากการตรวจวัดคุณภาพน้ำเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้ถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพน้ำและทำให้ง่ายต่อการควบคุมสถานการณ์มลพิษน้ำ มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.364 คะแนน
- กรณีที่พบว่าแหล่งน้ำดิบ น่าจะมีปัญหาจากการปนเปื้อน ควรติดตามการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำดิบอย่างใกล้ชิดและควรมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำมากกว่า 1 ครั้งต่อปี มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.318 คะแนน
- การควบคุมคุณภาพน้ำบริโภคให้มีประสิทธิภาพ จะต้องควบคุมตั้งแต่แหล่งน้ำดิบเนื่องจากการป้องกันก่อนที่เกิดปัญหากับคุณภาพน้ำ จนยากต่อการแก้ไข มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.303 คะแนน
- ไม่ควรอนุญาตให้มีกิจกรรมการเกษตร อุตสาหกรรม หรือมีขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอยู่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำดิบ เนื่องจากเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของแหล่งน้ำดิบมีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.273 คะแนน
- การควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบ เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการ แม้จะต้องใช้กำลังคน การเสียสละเวลา และใช้งบประมาณ มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.212 คะแนน
- การตรวจวัดคุณภาพน้ำมีความสำคัญเพราะจะทำให้ทราบว่า น้ำที่จะนำมาอุปโภคบริโภค สะอาดปลอดภัยหรือไม่และต้องปรับปรุงคุณภาพอย่างไร แม้จะเป็นสิ่งที่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานค่อนข้างสูง มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.167 คะแนน
- ควรมีอาสาสมัครในชุมชน ทำหน้าที่ควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบของตนเอง มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.061 คะแนน
- ต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำให้ครบทุกรายการ แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนของน้ำ เพื่อความมั่นใจในการนำมาอุปโภคบริโภค มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 3.015 คะแนน
- การอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบจะช่วยทำให้ประหยัดพลังงาน และสารเคมีในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำในระบบประปา มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 2.894 คะแนน

- ควรมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำหลังจากผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบปรับปรุงคุณภาพ และทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาระบบประปา มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 2.833 คะแนน
  - การควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบ กลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนควรดำเนินการเองโดยไม่จำเป็นต้องรอเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดำเนินการให้ มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 2.727 คะแนน
  - มีความจำเป็นต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำ ก่อนและหลังจากผ่านระบบประปาเพื่อเป็นการเปรียบเทียบข้อมูล มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 2.727 คะแนน
- 2) ระดับความตระหนัก รายข้อ ในระดับปานกลาง (1.34 - 2.66 คะแนน)
- ไม่มีประโยชน์ในการเพิ่มสารเคมี เช่น คลอรีน เพื่อฆ่าเชื้อโรคในน้ำที่มีสิ่งสกปรกเจือปนอยู่สูง เพราะขาดการดูแลแหล่งน้ำดิบ มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 2.636 คะแนน
  - ควรนำน้ำฝนไปตรวจวัดคุณภาพด้วยเพราะฝนจะตกลงสู่แหล่งน้ำดิบโดยตรง มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ย 2.015 คะแนน

ในส่วนของข้อคำถาม ที่มีคะแนนความตระหนักเฉลี่ยมากที่สุด คือ ควรมีบทลงโทษแก่ผู้ลักลอบปล่อยของเสียลงสู่แหล่งน้ำดิบ อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้บทลงโทษ เช่น การปรับ หรือการไม่ให้การยอมรับในชุมชนจะทำให้เกิดการเกรงกลัวเพราะสภาพสังคมในชุมชน มีความใกล้ชิดมีการพึ่งพาอาศัยและการเห็นพ้องต้องกันสูงหาก ไม่ได้รับการยอมรับหรือความเชื่อถือจะทำให้อยู่ในชุมชนลำบาก และน่าจะเป็นวิธีที่ได้ผลนอกเหนือจากการณรงค์ประชาสัมพันธ์และการควบคุมดูแลแหล่งน้ำ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนร้อยละค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของหัวหน้าครัวเรือนจำนวนตามความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

ข้อความ	ระดับความตระหนัก										— X	S.D.	
	ตระหนักอย่าง ยิ่ง		ตระหนักมาก		ตระหนักปาน กลาง		ตระหนักน้อย		ไม่ตระหนัก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
1. ควรมีบทลงโทษแก่ผู้ก่อมลพิษปล่อยของเสียลงสู่แหล่งน้ำดิบ	53	80.3	12	18.2	1	1.5	0	0.0	0	0.0	100.0	3.788	0.448
2. ควรมีการดูแลและป้องกันไม่ให้เกิดน้ำดิบมีสิ่งปนเปื้อนเนื่องจากการอุปโภค-บริโภคน้ำที่มีสิ่งปนเปื้อน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยโดยตรง	42	63.6	15	22.7	8	12.1	1	1.5	0	0.0	100.0	3.485	0.770
3. ควรมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการควบคุมแหล่งน้ำที่พื้นที่ที่หากพบว่ามีกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนในแหล่งน้ำดิบ	40	60.6	19	28.8	4	6.1	2	3.0	1	1.5	100.0	3.439	0.862
4. ควรมีการสำรวจสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งน้ำดิบ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา อย่างสม่ำเสมอ	37	56.1	21	31.8	7	10.6	1	1.5	0	0.0	100.0	3.424	0.746

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										- X	S.D.	
	ตระหนักอย่าง ยิ่ง		ตระหนักมาก		ตระหนักปาน กลาง		ตระหนักน้อย		ไม่ตระหนัก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
5. ในรอบปีต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำดิบอย่าง อย่างน้อย 1 ครั้ง	37	56.1	17	25.8	12	18.2	0	0.0	0	0.0	100.0	3.379	0.780
6. การควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบจากน้ำผิวดิน มี ความสำคัญมากกว่าการดูแลแหล่งน้ำดิบจาก น้ำใต้ดินเนื่องจากจ่ายต่อการปนเปื้อนมากกว่า	35	53.0	23	34.8	5	7.6	3	4.5	0	0.0	100.0	3.364	0.816
7. การให้ความสำคัญต่อข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพ น้ำเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจาก เป็นตัวบ่งชี้ถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพน้ำและทำ ให้จ่ายต่อการควบคุมสถานการณ์มลพิษน้ำ	38	57.6	16	24.2	10	15.2	2	3.0	0	0.0	100.0	3.364	0.853
8. กรณีที่พบว่าแหล่งน้ำดิบ น่าจะมีปัญหาจากการ ปนเปื้อน ควรติดตามการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ น้ำดิบอย่างใกล้ชิดและควรมีการตรวจวัดคุณภาพ น้ำมากกว่า 1 ครั้ง ต่อปี	36	54.5	17	25.8	11	16.7	2	3.0	0	0.0	100.0	3.318	0.862

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										Σ X	S.D.	
	ตระหนักอย่าง ยิ่ง		ตระหนักมาก		ตระหนักปาน กลาง		ตระหนักน้อย		ไม่ตระหนัก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
9. การควบคุมคุณภาพน้ำบริโภค ให้มีประสิทธิภาพ จะต้องควบคุมตั้งแต่แหล่งน้ำดิบ เนื่องจากเป็นการป้องกันก่อนที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพน้ำ จนยากต่อการแก้ไข	41	62.1	10	15.2	9	13.6	6	9.1	0	0.0	100.0	3.303	1.022
10. ไม่ควรอนุญาตให้มีกิจกรรมทางการเกษตร อุตสาหกรรม หรือมีขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล อยู่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำดิบเนื่องจากเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของแหล่งน้ำดิบ	39	59.1	15	22.7	5	7.6	5	7.6	2	3.0	100.0	3.273	1.089
11. การควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบ เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการ แม้จะต้องใช้กำลังคน การ เสียสละ วัสดุ และใช้งบประมาณ	27	40.9	26	39.4	13	19.7	0	0.0	0	0.0	100.0	3.212	0.755

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										- X	S.D.	
	ตระหนักอย่าง ยิ่ง		ตระหนักมาก		ตระหนักปาน กลาง		ตระหนักน้อย		ไม่ตระหนัก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
12. การตรวจวัดคุณภาพน้ำมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ทราบว่ามีน้ำที่จะนำมาอุปโภคบริโภค สะอาดปลอดภัยหรือไม่ และต้องปรับปรุงคุณภาพอย่างไร แม้จะเป็นสิ่งที่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานค่อนข้างสูง	29	43.9	25	37.9	6	9.1	6	9.1	0	0.0	100.0	0.938	
13. การมีอาสาสมัครในชุมชน ทำหน้าที่ควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบของตนเอง	26	39.4	23	34.8	12	18.2	5	7.6	0	0.0	100.0	0.943	
14. ต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำให้ครบทุกรายการ แม้ว่าจะไม่มีกิจกรรมที่เสียค่าใช้จ่ายเหมือนของน้ำ เพื่อความมั่นใจในการนำมาอุปโภคบริโภค	29	43.9	15	22.7	16	24.2	6	9.1	0	0.0	100.0	1.030	
15. การอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบจะช่วยให้ประหยัดพลังงาน และสารเคมีในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำในระบบประปา	22	33.3	25	37.9	9	13.6	10	15.2	0	0.0	100.0	1.040	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										- X	S.D.	
	ตระหนักอย่าง ยิ่ง		ตระหนักมาก		ตระหนักปาน กลาง		ตระหนักน้อย		ไม่ตระหนัก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
16. ควรมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำหลังจากผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบปรับปรุงคุณภาพ และทำให้ประหยัด ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาระบบประปา	21	31.8	23	34.8	13	19.7	8	12.1	1	1.5	100.0	1.061	
17. การควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบ กลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนชุมชนควรดำเนินการเองโดยไม่จำเป็นต้องรอเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดำเนินการให้	26	39.4	12	18.2	18	27.3	4	6.1	6	9.1	100.0	1.296	
18. มีความจำเป็นต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำก่อนและหลังจากผ่านระบบประปา เพื่อเป็นการเปรียบเทียบข้อมูล	23	34.8	15	22.7	16	24.2	11	16.7	1	1.5	100.0	1.158	
19. ไม่มีประโยชน์ในการเพิ่มสารเคมี เช่น คลอรีน เพื่อฆ่าเชื้อโรคในน้ำที่มิได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและการดูแลแหล่งน้ำดิบ	18	27.3	20	30.3	18	27.3	6	9.1	4	6.1	100.0	1.159	

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										- X	S.D.	
	ตระหนักอย่าง ยิ่ง		ตระหนักมาก		ตระหนักปาน กลาง		ตระหนักน้อย		ไม่ตระหนัก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			รวม
20. ควณำน้ำฝนไปตรวจวัดคุณภาพด้วยกระดาษ จะตกถึงสู่หลังน้ำดิบโดยตรง	16	24.2	13	19.7	9	13.6	12	18.2	16	24.2	100.0	2.015	1.534

4.4.2 ระดับความตระหนัก จากผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีระดับความตระหนักในระดับมากมีมากที่สุด โดยมีจำนวน 55 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.3 รองลงมา ได้แก่ ระดับปานกลาง จำนวน 7 คน หรือร้อยละ 10.6 และระดับน้อย 4 คน หรือร้อยละ 6.1 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 62.4242 คะแนน จากคะแนนสูงสุด 78 คะแนน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวถือว่ามีความตระหนักอยู่ในระดับมาก และมีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 23 คะแนน จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 13.4965 อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ ทราบดีว่าหากไม่เห็นความสำคัญของการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบของตนเอง ซึ่งง่ายต่อการปนเปื้อนเนื่องจากเป็นแหล่งน้ำผิวดิน ในที่สุดก็ต้องกระทบต่อสุขภาพอนามัย จากการศึกษาที่อุปโภค – บริโภค น้ำที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามระดับความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

ระดับความตระหนัก	จำนวน	ร้อยละ
มาก (54 - 80 คะแนน)	55	83.3
ปานกลาง (27 - 53 คะแนน)	7	10.6
น้อย (0 - 26 คะแนน)	4	6.1
รวม	66	100.0

คะแนนเฉลี่ย = 62.4242 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 13.4965 คะแนนต่ำสุด 23 คะแนน คะแนนสูงสุด = 78 คะแนน คะแนนเต็ม = 80 คะแนน

4.4.3 เปรียบเทียบความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน กับตัวแปรที่ศึกษา

1) ระดับการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือน ที่มีระดับการศึกษา ตั้งแต่ ม.4 ขึ้นไป มีคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 70.08 คะแนนมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.71 รองลงมาได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษา ม.1 – ม.3 หรือเทียบเท่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 69.00 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.42 และหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาระหว่างไม่ได้เรียน – ป.6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 59.86 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.38 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความตระหนัก ในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำ ผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน กับระดับการศึกษาในกลุ่มต่างๆ โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งกลุ่มของหัวหน้าครัว

เรือนที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความตระหนักมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า อาจเพราะการศึกษาทำให้เกิดความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งความรู้ที่เกือบจะคล้ายกับความตระหนัก แต่ความตระหนักอาจเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีการศึกษาค่ากว่าก็ได้ทั้งนี้ นอกจากความรู้แล้วยังขึ้นอยู่กับ การได้สัมผัส และได้ใกล้ชิดกับปัญหาหรือสิ่งเร้าและมีการเลือกที่จะรับรู้จนเกิดเป็นพฤติกรรม รายละเอียดดังตารางที่ 14 และตารางที่ 15

ตารางที่ 14 จำนวนคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน จำแนกตามระดับการศึกษา

กลุ่มระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่ได้เรียน - ป.6	49	59.86	14.38
ม.1 - ม.3 หรือเทียบเท่า	4	69.00	9.42
ตั้งแต่ ม.4 ขึ้นไป	13	70.08	5.71

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.183	2	0.591	2.024	0.141
ภายในกลุ่ม	18.408	63	0.292		
รวม	19.591	65			

2) ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำระดับมาก มีคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 67.36 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.92 รองลงมา ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 53.15 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.52 และหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 46.5 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.54 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือนกับระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำในกลุ่มต่างๆ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำต่างกันจะมีความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำและเห็นความสำคัญของข้อมูลคุณภาพน้ำจะทราบค่าน้ำใสไม่มีสีไม่มีกลิ่นไม่มีรส ก็อาจมีสารพิษหรือมลพิษเจือปน ซึ่งบางชนิดก็ไม่สามารถกำจัดโดยวิธีธรรมดา เช่น การต้ม หรือการกรอง ซึ่งต้องใช้ต้นทุนสูงในการกำจัด ดังนั้นวิธีการป้องกันที่ดีที่สุด คือ ควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบไม่ให้มีสารพิษปนเปื้อน จึงมีความตระหนักต่างกับกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำน้อยกว่า รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 16 และตารางที่ 17

ตารางที่ 16 จำนวนคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ

กลุ่มระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
น้อย (0-3.3 คะแนน)	2	46.50	3.54
ปานกลาง (3.4-6.6 คะแนน)	20	53.15	17.52
มาก (6.7-10 คะแนน)	44	67.36	7.92

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือน ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4.732	2	2.366	10.031	0.000
ภายในกลุ่ม	14.859	63	0.236		
รวม	19.591	65			

3) ตำแหน่งทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น

(1) ตำแหน่งในหมู่บ้าน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีตำแหน่งในหมู่บ้าน มีคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยเท่ากับ 68.00 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.37 และ หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีตำแหน่งในหมู่บ้าน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 60.49 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 14.62 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน กับการดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านใน 2 กลุ่ม คือ ดำรงตำแหน่งกับไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมใน หมู่บ้าน โดยการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t - Test แบบ 2 ทาง ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านต่างกัน จะมีความตระหนัก ในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนผู้ที่มีการดำรง

ตำแหน่งทางสังคม จะมีความตระหนักมากกว่า ผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือนที่มีตำแหน่งในหมู่บ้าน ถือว่ากิจกรรมการควบคุมดูแลแหล่งน้ำเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นหน้าที่ๆ ต้องกระทำอยู่แล้วและทำให้มีโอกาสได้รับทราบ และใกล้ชิดกับปัญหา ที่จะเกิดกับแหล่งน้ำหากขาดการดูแล จึงทำให้มีความตระหนักต่างกับกลุ่มที่ไม่มีตำแหน่ง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่ดำรงตำแหน่งและไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน

การดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน	จำนวน	X	S.D.	t	Sig (2-tailed)
ดำรงตำแหน่ง	17	68.0	7.37	2.152	0.035
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	49	60.49	14.62		

(2) สมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มใน หมู่บ้าน มีคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินเฉลี่ยเท่ากับ 68.54 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.00 และหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 58.93 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 15.06 เมื่อเปรียบเทียบคะแนน ความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน กับการเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน ใน 2 กลุ่ม คือ เป็นกับ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-Test แบบ 2 ทาง ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน จะมีความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้านจะมีความตระหนักมากกว่า ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มมักจะเป็นผู้ที่มีเวลาให้กับชุมชนรวมทั้งกิจกรรมการดูแลแหล่งน้ำคืบ ซึ่งความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของกิจกรรมในชุมชนส่วนหนึ่งคือการต้องมมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม จึงทำให้มีความตระหนักต่างกับกลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มซึ่งไม่ค่อยมีเวลาให้กับชุมชน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่การเป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน

การเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig (2-tailed)
เป็นสมาชิก	24	68.54	7.00	2.685	0.01
ไม่เป็นสมาชิก	42	58.93	15.06		

4. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระดับมาก มีคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 69.00 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8.68 รองลงมา ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 68.14 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.46 และหัวหน้า ครัวเรือน ที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.92 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 16.43 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ของหัวหน้าครัวเรือนกับระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มต่างๆ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างกัน จะมีความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะ หัวหน้าครัวเรือนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมปานกลางและมากจะเกิดการรับรู้ และความจำสะสมไว้แล้ว ไปกระตุ้นให้เกิดความสำนึกหรือความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบ เพื่อป้องกันปัญหาหามพิษในแหล่งน้ำมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อย ซึ่งทราบปัญหาและเห็นความสำคัญต่อปัญหาน้อยกว่า รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 20 และ ตารางที่ 21

ตารางที่ 20 จำนวนคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน จำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
น้อย (0 - 47 คะแนน)	25	52.92	16.43
ปานกลาง (48 - 96 คะแนน)	37	68.14	6.46
มาก (97 - 144 คะแนน)	4	69.00	8.68

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบความตระหนักในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือน ที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4.458	2	2.229	9.279	0.000
ภายในกลุ่ม	15.133	63	0.240		
รวม	19.591	65			

4.5 จิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

4.5.1 ลักษณะของจิตสำนึก ในการศึกษาจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพ แหล่งน้ำผิวดิน ผู้ศึกษาต้องการนำเสนอผลการวิจัย ในประเด็นที่หัวหน้าครัวเรือนส่วนมากมีจิตสำนึกในเรื่องอะไร โดยการนำคะแนนขอลผู้ตอบตั้งแต่ มีความตั้งใจและความพร้อมมากที่สุด ไปจนถึงไม่เต็มใจ และไม่พร้อมมาหาค่าเฉลี่ย เป็นคะแนนเฉลี่ยรายข้อ แล้วนำมาจัดกลุ่ม เป็น 3 ระดับ คือระดับจิตสำนึกมาก ปานกลาง และน้อย โดยเรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ย มากที่สุด จนถึงน้อยที่สุด ในแต่ละกลุ่มซึ่งปรากฏผล ดังนี้

- 1) ระดับจิตสำนึกรายข้อ อยู่ในระดับมาก (2.67 - 4.00 คะแนน) มีดังนี้
  - ความพร้อมที่จะสนับสนุนอย่างเต็มที่ ให้มีการออกกฎหมายควบคุม การลักลอบปล่อย ของเสียลงสู่แหล่งน้ำดิบอย่างเข้มงวด มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.591 คะแนน
  - ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ ดูแลแหล่งน้ำดิบและระบบประปา เพราะเห็นว่า เป็นทรัพย์สินส่วนรวม มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.546 คะแนน

- ความพร้อมที่จะสนับสนุนกิจกรรม การเฝ้าระวังแหล่งน้ำดิบอย่างเต็มที่เพราะเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าระวัง เช่น กิจกรรมที่เสี่ยงต่อมลพิษแหล่งน้ำ หรือ ข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพน้ำ เป็นการเตือนภัยก่อน จะเกิดปัญหามลพิษกับแหล่งน้ำดิบมีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.394 คะแนน
- ความพร้อมในการช่วยกันดูแลรักษาแหล่งน้ำดิบ ให้สามารถนำมาใช้อุปโภค-บริโภคได้ และเสียค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำน้อยที่สุด เนื่องจากหากเกิดปัญหามลพิษกับแหล่งน้ำดิบแล้ว จะไม่ส่งผลกระทบต่อเฉพาะกับคน แต่จะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว้างขวางกับสัตว์และสิ่งแวดล้อมด้วย มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.333 คะแนน
- ความเต็มใจ และยินดี ที่จะมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบ ในชุมชน เพื่อส่วนรวมจะได้ใช้น้ำที่มีคุณภาพดี มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.318 คะแนน
- ความพร้อมในการเข้าร่วมรณรงค์ ให้กลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนของตนเอง และชุมชนใกล้เคียง รู้จักการอนุรักษ์ป้องกันและเฝ้าระวังแหล่งน้ำดิบของตนเอง มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.303 คะแนน
- ความพร้อมในฐานะเป็นผู้ใช้น้ำคนหนึ่ง ซึ่งจะต้องช่วยกันอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบ เนื่องจากทรัพยากรน้ำ เป็นสิ่งที่มีค่า โดยเฉพาะน้ำที่มีคุณภาพดี คะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.258 คะแนน
- ความเต็มใจและความพร้อมในการที่จะสละเวลา เงิน หรือสิ่งอื่นที่สามารถช่วยได้ ในการดำรงรักษาแหล่งน้ำดิบ เพราะเห็นว่าเป็นสมบัติส่วนรวม มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.227 คะแนน
- ความตั้งใจที่จะไม่ยอมให้มี กิจกรรมการเกษตร อุตสาหกรรม ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล อยู่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำดิบอย่างเด็ดขาด เพราะอาจมีสารเคมีและสิ่งสกปรกจากกิจกรรมเหล่านี้ ปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำดิบ มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.227 คะแนน
- ความเต็มใจที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่าย ในการตรวจวัดคุณภาพน้ำ และการบำรุงรักษาระบบประปา มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.182 คะแนน
- ความพร้อมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการร่วมกัน ควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบของชุมชน โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนเองเพราะจะทำให้ทราบปัญหา ความต้องการและได้ใช้น้ำสะอาดอย่างยั่งยืนยาวนาน มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.136 คะแนน

- ความพร้อมในการร่วมมือ กับกลุ่มผู้ใช้น้ำคนอื่น ๆ ในการร่วมคิด ร่วมกัน ประมวลปัญหาที่จะเกิดกับแหล่งน้ำดิบ และสนับสนุนการรวมตัวกันเพื่อให้เกิด เป็นพลังทางสังคม และทำให้กิจกรรมการเฝ้าระวังแหล่งน้ำดิบ ของชุมชนมี ประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้น้ำเอง มีคะแนนจิตสำนึก เฉลี่ย 3.136 คะแนน
  - ความพร้อมในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการดำเนินการตรวจวัดคุณภาพ น้ำดิบที่ดำเนินการได้ในชุมชนเช่น การตรวจวัดทางแบคทีเรียในภาคสนาม มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.136 คะแนน
  - ความพร้อมในการที่จะสนับสนุนให้ต้องมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำดิบ ในเบื้องต้น เพื่อเป็นการประมวลปัญหาที่จะมีผลต่อคุณภาพน้ำบริโภค มีคะแนนจิตสำนึก เฉลี่ย 3.121 คะแนน
  - ความตั้งใจในการที่จะสนับสนุน ให้ทุกคนเห็นความสำคัญของข้อมูลคุณภาพ น้ำเพราะเป็นข้อมูลที่จะบอกถึงแหล่ง หรือที่มาและแนวโน้ม ของมลพิษน้ำ มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 3.106 คะแนน
  - ความพร้อมในการที่จะเข้าไปเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเฝ้า ระวังแหล่งน้ำเข้ามาดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำ ปตรวจวัดคุณภาพ ซึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทุกคน จะร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการตรวจวัดคุณภาพ มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 2.894 คะแนน
  - ความพร้อมในการร่วมมือกับกลุ่มผู้ใช้น้ำคนอื่น ที่จะพึ่งตนเองในการดูแลรักษา แหล่งน้ำดิบ โดยไม่ต้องรอให้เป็นหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียว ซึ่งจะเป็นการประหยัด งบประมาณ ของชาติ มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 2.758 คะแนน
  - ความเต็มใจและความพร้อมที่จะเข้าไปเป็นอาสาสมัครควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบ ของชุมชน เพราะเห็นว่า จะส่งผลดีไปยังคุณภาพน้ำในระบบประปาได้ มี คะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 2.742 คะแนน
  - ความเต็มใจที่จะ สนับสนุนให้มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำหลังผ่านระบบประปา แม้จะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งหากพบปัญหาในระบบประปา จะได้ดำเนินการ แก้ไขเฉพาะจุดที่เป็นปัญหา และเป็นการประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่าย มี คะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 2.712 คะแนน
- 2) ระดับจิตสำนึกรายชื่อในระดับปานกลาง (1.34 - 2.66 คะแนน) มีดังนี้
- ความเต็มใจและความพร้อมที่จะเข้าไปเป็นอาสาสมัครตรวจวัดคุณภาพน้ำที่

สามารถ ดำเนินการ ได้ในชุมชน เพราะเป็นวิธีหนึ่งในกระบวนการควบคุม
คุณภาพน้ำมีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ย 2.515 คะแนน

ในส่วนของข้อคำถามที่มีคะแนนจิตสำนึกเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพร้อมที่จะสนับสนุนอย่าง
เต็มที่ ให้มีการออกกฎหมายควบคุมการลักลอบปล่อยของเสียลงสู่แหล่งน้ำดิบอย่างเข้มงวด อาจเป็น
เพราะ หัวหน้าครัวเรือนส่วนมาก ยังเห็นว่าปัจจุบันยัง ไม่มีการออกกฎหมายควบคุม ในเรื่องนี้ภายใน
ชุมชนและในที่สุดแล้ว กฎหมายก็คือเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการรักษาคุณภาพแหล่ง
น้ำดิบ ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าสังคมไทยยังจำเป็นต้องมีการออกกฎที่เข้มงวดมาบังคับ และควบคุม
พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอยู่ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนร้อยละค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของหัวหน้าคร่ำวร้อนจำนวนตามจิตสำนึกในการพิจารณาแหล่งน้ำผิวดิน

ข้อความ	ระดับจิตสำนึก										- X	S.D.	
	มีจิตสำนึกสูง		มีจิตสำนึกมาก		มีจิตสำนึกปานกลาง		มีจิตสำนึกน้อย		ขาดจิตสำนึก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
1. ความพร้อมที่จะสนับสนุนอย่างเต็มที่ ให้มีการออกกฎหมายควบคุม การลักลอบปล่อยของเสียลงสู่แหล่งน้ำดิบอย่างเข้มงวด	42	63.6	21	31.8	3	4.5	0	0.0	0	0.0	100.0	3.591	0.581
2. ความเต็มใจในการมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบดูแลแหล่งน้ำดิบและระบบประปาเพราะเห็นว่า เป็นทรัพย์สินส่วนรวม	46	69.7	10	15.2	10	15.2	0	0.0	0	0.0	100.0	3.546	0.748
3. ความพร้อมที่จะสนับสนุนกิจกรรมการเฝ้าระวังแหล่งน้ำดิบ อย่างเต็มที่ เพราะเห็นว่ามีข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าระวัง เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อมลพิษแหล่งน้ำ หรือข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพน้ำ เป็นการเตือนภัยก่อน จะเกิดปัญหามลพิษกับแหล่งน้ำดิบ	36	54.5	20	30.3	10	15.2	0	0.0	0	0.0	100.0	3.394	0.742

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										S.D.	
	มีจิตสำนึกสูง		มีจิตสำนึกมาก		มีจิตสำนึกปานกลาง		มีจิตสำนึกน้อย		ขาดจิตสำนึก			รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%		
												จำนวน
4. ความพร้อมในการช่วยกัน ดูแลรักษาแหล่งน้ำ ดินให้สามารถนำมาใช้อุปโภค-บริโภคได้และเสียค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำน้อยที่สุด เนื่องจากหากเกิดปัญหามลพิษกับแหล่งน้ำดิบแล้ว จะไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน และส่งผลกระทบบ่อย่างรุนแรงและกว้างขวาง กับสัตว์และสิ่งแวดล้อมด้วย	34	51.5	20	30.3	12	18.2	0	0.0	0	0.0	100.0	0.771
5. ความเต็มใจ และยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบในชุมชนเพื่อส่วนรวมจะได้ให้น้ำที่มีคุณภาพดี	39	59.1	15	22.7	7	10.6	4	6.1	1	1.5	100.0	0.995
6. ความพร้อมในการเข้าร่วมแรงที่ให้กลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนของตนเอง และชุมชนใกล้เคียง ู้จักการอนุรักษ์ป้องกันและเฝ้าระวังแหล่งน้ำดิบของตนเอง	37	56.1	15	22.7	12	18.2	1	1.5	1	1.5	100.0	0.928

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										- X	S.D.	
	มีจิตสำนึกสูงมาก		มีจิตสำนึกมาก		มีจิตสำนึกปานกลาง		มีจิตสำนึกน้อย		ขาดจิตสำนึก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
7. ความพร้อมในฐานะเป็นผู้ใช้น้ำคนหนึ่ง ซึ่งจะต้องช่วยกันอนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเนื่องจากทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่มีค่า โดยเฉพาะน้ำที่มีคุณภาพดี	32	48.5	21	31.8	11	16.7	2	3.0	0	0.0	100.0	0.847	
8. ความเต็มใจและความพร้อมในการที่จะสละเวลา เงิน หรือสิ่งอื่นที่สามารถช่วยได้ ในการดำรงรักษาแหล่งน้ำดิบเพราะเห็นว่าเป็นสมบัติส่วนรวม	34	51.5	18	27.3	10	15.2	3	4.5	1	1.5	100.0	0.973	
9. ความตั้งใจที่จะไม่ยอมให้มีกิจกรรมการเกษตรอุตสาหกรรม ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล อยู่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำดิบอย่างเด็ดขาดเพราะอาจมีสารเคมีและสิ่งสกปรกจากกิจกรรมเหล่านี้ เป็นอันตรายต่อแหล่งน้ำดิบ	34	51.5	15	22.7	15	22.2	2	3.0	0	0.0	100.0	0.908	

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										X	S.D.	
	มีจิตสำนึกสูง		มีจิตสำนึกมาก		มีจิตสำนึกปานกลาง		มีจิตสำนึกน้อย		ขาดจิตสำนึก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
10. ความเต็มใจที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการตรวจวัดคุณภาพน้ำ และการบำรุงรักษาระบบประปา	29	43.9	21	31.8	15	22.2	1	1.5	0	0.0	100.0	3.182	0.840
11. ความพร้อมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการร่วมกันควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบของชุมชน โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนเอง เพราะจะทำให้ทราบปัญหา ความต้องการและได้ใช้น้ำสะอาดอย่างยั่งยืนยาวนาน	33	50.0	16	24.2	10	15.2	7	10.6	0	0.0	100.0	3.136	1.036
12. ความพร้อมในการร่วมมือกับกลุ่มผู้ใช้น้ำคนอื่น ๆ ในการร่วมคิด ร่วมกันประมวลปัญหาที่จะเกิดกับแหล่งน้ำดิบ และสนับสนุนการรวมตัวกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังทางสังคม และทำกิจกรรมการเฝ้าระวังแหล่งน้ำดิบของชุมชนมี	34	51.5	15	22.7	9	13.6	8	12.1	0	0.0	100.0	3.136	1.065

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										- X	S.D.	
	มีจิตสำนึกสูง		มีจิตสำนึกมาก		มีจิตสำนึกปานกลาง		มีจิตสำนึกน้อย		ขาดจิตสำนึก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
													จำนวน
16. ความพร้อมในการที่จะเข้าไปรับรังสีให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเฝ้าระวังแหล่งน้ำเข้ามาดำเนินการกับตัวอย่างน้ำไปตรวจวัดคุณภาพ ซึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำทุกคน จะร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการตรวจวัดคุณภาพ	25	37.9	18	27.3	15	22.7	7	10.6	1	1.5	100.0	2.894	1.083
17. ความพร้อมในการร่วมมือกับกลุ่มผู้ใช้น้ำคนอื่น ที่จะพึงตนเองในการดูแลรักษาน้ำดื่ม โดยไม่ต้องรอให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลเพียงจะเป็นการประหยัดงบประมาณ ของชาติ	25	37.9	14	21.2	18	27.3	4	6.1	5	7.6	100.0	2.758	1.241
18. ความเต็มใจและความพร้อมที่จะเข้าไปเป็นอาสาสมัครควบคุมดูแลแหล่งน้ำดื่ม ของชุมชน เพราะเห็นว่า จะส่งผลดีไปยังคุณภาพน้ำในระบบประปาได้	24	36.4	18	27.3	14	21.2	3	4.5	7	10.6	100.0	2.742	1.293

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น										— X	S.D.	
	มีจิตสำนึกสูงมาก		มีจิตสำนึกมาก		มีจิตสำนึกปานกลาง		มีจิตสำนึกน้อย		ขาดจิตสำนึก				รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%			
19. ความเต็มใจที่จะ สนับสนุนให้มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำหลังผ่านระบบประปา แม้จะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งหากพบปัญหาในระบบประปา จะดำเนินการแก้ไขเฉพาะจุดที่เป็นปัญหา และเป็นการประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่าย	20	30.3	23	34.8	12	18.2	6	9.1	5	7.6	100.0	2.712	1.212
20. ความเต็มใจและความพร้อมที่จะเข้าไปเป็นอาสาสมัครตรวจวัดคุณภาพน้ำ ที่สามารถดำเนินการได้ในชุมชน เพราะเป็นวิธีหนึ่งในกระบวนการควบคุมคุณภาพน้ำ	19	28.8	18	27.3	14	21.2	8	12.1	7	10.6	100.0	2.515	1.316

4.5.2 ระดับจิตสำนึกจากการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีระดับจิตสำนึกในระดับมากมีมากที่สุด โดยมีจำนวน 50 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 75.8 รองลงมาได้แก่ ระดับปานกลางจำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.7 และระดับน้อย 5 คน หรือร้อยละ 7.6 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 62.6364 คะแนน จากคะแนนสูงสุด 79 คะแนน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยที่ได้ถือว่ามีระดับจิตสำนึกอยู่ในระดับมากและมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 21 คะแนน จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 15.8421 อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ที่เห็นความสำคัญในการควบคุมดูแลแหล่งน้ำมักจะเต็มใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกันควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบด้วย รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามระดับจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

ระดับจิตสำนึก	จำนวน	ร้อยละ
มาก (54 - 80 คะแนน)	50	75.8
ปานกลาง (27 - 53 คะแนน)	11	16.7
น้อย (0 - 26 คะแนน)	5	7.6
รวม	66	100.0

คะแนนเฉลี่ย = 62.6364 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 15.8421 คะแนนต่ำสุด = 21 คะแนน คะแนนสูงสุด = 79 คะแนน คะแนนเต็ม = 80 คะแนน

4.5.3 การเปรียบเทียบจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน กับตัวแปรที่ศึกษา

1) ระดับการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ม.4 ขึ้นไป มีคะแนนจิตสำนึก ในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 70.08 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.58 รองลงมา ได้แก่หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษา ม.1 – ม.3 หรือเทียบเท่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 67.25 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.73 และหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาระหว่างไม่ได้เรียน – ป.6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 60.31 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 17.12 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ของหัวหน้าครัวเรือนกับระดับการศึกษาในกลุ่มต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะจิตสำนึกในการควบคุมหรือเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน สิ่งที่สำคัญนอกเหนือจากการให้ความรู้และการศึกษา

คือ ความเต็มใจและความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งอาจอยู่ในผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จึงทำให้มีจิตสำนึก ในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดัง ตารางที่ 24 และ ตารางที่ 25

ตารางที่ 24 จำนวนและคะแนนเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
ไม่ได้เรียน— ป.6	49	60.31	17.12
ม.1 - ม.3 หรือเทียบเท่า	4	67.25	11.73
ตั้งแต่ ม.4 ขึ้นไป	13	70.08	7.58

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.731	2	0.866	2.415	0.098
ภายในกลุ่ม	22.587	63	0.359		
รวม	24.318	65			

2) ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ ระดับมาก มีคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 68.5 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 10.73 รองลงมา ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.351 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 18.20 และหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ ระดับน้อยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.00 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.07 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน กับระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำในกลุ่มต่างๆ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำต่างกัน จะมีจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มของหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำปานกลางและมาก ซึ่งเห็นความสำคัญของการควบคุมดูแลแหล่งน้ำดิบมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ เกี่ยวกับคุณภาพน้ำน้อย และ

ทราบถึงความลำบากในการบำบัดคุณภาพน้ำ หากมีสารพิษเจือปนอันเกิดจากการขาดการดูแล ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเพิ่มใจเข้าไปมีส่วนร่วมกันดูแลแหล่งน้ำดิบมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้คุณภาพน้ำน้อย ซึ่งคิดว่าน้ำที่มีสารพิษเจือปนก็กำจัดได้โดยการต้ม จึงเห็นความจำเป็นในการดูแลแหล่งน้ำดิบน้อยกว่า รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 26 และตารางที่ 27

ตารางที่ 26 จำนวนและคะแนนเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ

ระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
น้อย (0-3.3 คะแนน)	2	37.00	7.07
ปานกลาง (3.4-6.6 คะแนน)	20	52.35	18.20
มาก (6.7-10.0 คะแนน)	44	68.5	10.73

ตารางที่ 27 การเปรียบเทียบจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือน ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพน้ำต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4.586	2	2.293	7.322	0.001
ภายในกลุ่ม	19.732	63	0.313		
รวม	24.318	65			

3) ตำแหน่งทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น

(1) ตำแหน่งในหมู่บ้าน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีตำแหน่งในหมู่บ้าน มีคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยเท่ากับ 71.53 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.35 และหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีตำแหน่งในหมู่บ้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 59.57 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.48 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ของหัวหน้าครัวเรือน กับการดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน 2 กลุ่ม คือ ดำรงตำแหน่งกับไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน โดยการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t - Test แบบ 2 ทาง ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านต่างกัน จะมีจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินแตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านจะมีจิตสำนึกมากกว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาจเป็นเพราะผู้ที่มีตำแหน่งในหมู่บ้าน จะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ตำแหน่งในหมู่บ้าน และต้องเต็มใจในการสละเวลาให้กับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน จึงทำให้มีจิตสำนึกแตกต่างกับผู้ที่ไม่ได้ตำแหน่งในหมู่บ้านรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่ได้ดำรงตำแหน่งและไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน

การดำรงตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig (2-tailed)
ดำรงตำแหน่ง	17	71.53	9.35	3.094	0.003
ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	49	59.57	16.48		

(2) สมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในหมู่บ้านมีคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยเท่ากับ 69.75 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.46 และหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 58.59 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.31 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน กับการเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน ใน 2 กลุ่ม คือ เป็นกับไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t - Test แบบ 2 ทาง ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน จะมีจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน แตกต่างกัน โดยหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้านจะมีจิตสำนึกมากกว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือน ที่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน มักเป็นผู้ที่มีเวลาและความพร้อมมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน จึงทำให้มีจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินต่างกับผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน

การเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig (2-tailed)
เป็นสมาชิก	24	69.75	9.46	2.996	0.004
ไม่เป็นสมาชิก	42	58.59	17.31		

4) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระดับมาก มีคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน เฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 72.25 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.99 รองลงมา ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 69.38 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8.58 และหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 51.16 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 18.37 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน กับระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มต่างๆ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างกัน จะมีจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะหัวหน้าครัวเรือน ที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมปานกลางและมาก ได้รับรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อย จึงทำให้เกิดความห่วงใยถึงผลกระทบและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเฝ้าระวังแหล่งน้ำผิวดิน มากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารน้อย รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 30 และตารางที่ 31

ตารางที่ 30 จำนวนและคะแนนเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน จำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
น้อย (0 - 47 คะแนน)	25	51.16	18.37
ปานกลาง (48 - 96 คะแนน)	37	69.38	8.58
มาก (97 - 144 คะแนน)	4	72.25	6.99

ตารางที่ 31 การเปรียบเทียบจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	6.521	2	3.261	11.543	0.000
ภายในกลุ่ม	17.797	63	0.282		
รวม	24.318	65			

4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนัก และจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

การทดสอบความสัมพันธ์ของคะแนนความตระหนักกับจิตสำนึก ในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ปรากฏว่า ความตระหนักและจิตสำนึกมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.926 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าความตระหนักและจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรงและมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น นั่นคือ หากความตระหนักมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จิตสำนึกก็แปรตามไปด้วยในทิศทางเดียวกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความตระหนักและจิตสำนึกในการเฝ้าระวังคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินของหัวหน้าครัวเรือน

ตัวแปรที่ศึกษา	ความตระหนัก	จิตสำนึก
ความตระหนัก	1	0.926 *
จิตสำนึก	0.926 *	1

หมายเหตุ * อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01